

מעיוותי המהדרות הקורמות. האנונימוס שלגו התעלם לחלוטין מהערותיה הנוקבות של אורה קורסי-באומגארטן וככל הנראה, הוא פשוט לא קרא אותן ואינו יודע על קיומן. כמובן, לא עלה על דעתו להשוות את נוסחי השירים שהדפיס מחדש עם כתב-היד המקורי.

שנית: האנונימוס אומנם הכריז על כך שהוא מפרסם את "שירי המכונסים" של לנסקי, אך נמנע בצורה התמורה והמזוזה ביותר מכינוס אמיתי של השירים ב"Collected Poems" לנסקי נכללה הפעם הפואימה "ליטא", אך הפואימות "דילטור" ו"שער הגלבים" לא נכללו בהם. ההוצאה אף לא טרחה להסביר, ולוא גם ברמה קלה, מהי הסיבה של המזוזה זו. כמו כן לא נכללו בספר "ספר הטונדרה" ו"תרגום מצירי", שהוא מעשה יצירה פיזית מובהק. הן כל ברדעת יודע שתרגום או עיבוד של יריבירי שיר, כשהוא נעשה בידי משורר הינו חלק אורגני מייצירת הפיוטי. בקצרה, הוצאת עם עובד פשוט מטעה את הקוראים ורוכשי-הספרים כשהיא טוענת שנתנה בידם את שירי המכונסים של המשורר, שעה שרדי להוות מהדרה שלמה שכזו צריך היה מעבר נהר הלתי המורחב להתרחב בכדי שליש נוסף, לפחות.

שלישית: המהדרה הנוכחית שיבשה אפילו אותו צד כמעבר נהר הלתי, שבו נשארו העור, כים הקורמים צמודים לכוונת המשורר. כאמור,

אין זה פלל סיעה

אין זה פלל סיעה של יוני-צחר -
שנות בחורי יצאו לערוץ גולה.
עופו, עולמי, אל נוף השחר,
שם חלמה דבדבגיה פלה.

מחברת השירים המקורית הועמדה על מיבנה רצוף-משמעות שנשמר במהדרה הראשונה. כי מהדרה הנוכחית שורכבה הפואימה "ליטא" אל תוך הרצף של השירים הליריים. בכך נקטעה ההמשכיות האגרית והתימאטית, שלנסקי כה טרח על עיצובה. כוונתו המבנית המקורית של כתב-היד נעלמה מעין הקורא.

רביעית: לספר במהדרתו החרישה נוספו כמה שירים, שגם הגיעו ארצה בדרך נס. העיקרי שבהם הוא השיר "הסיפורי הארוך", ביום השלג", המוגדר כאן כפואימה. כל אדם הבקי בשירה העברית החדשה ובהתפתחות האגרים הסיפרי ריים של רואה מייך, שלא פואימה לפניו אלא אידיליה — אידיליה אקספרימנטאלית, נועזת ומעניינת ביותר. לנסקי ניסה להחיל כאן את מוסכמות האגרה האידילי כפי שפחתו על-ידי טיפוחיו-נסקי ושמעונוביץ על סיטואציה בלתי אידילית באורח קיצוני: גולה צעיר המגיע לאחת מעיירות ההסגר בקאזאכסטן מצטרף מייך לקברן יהודי וקו כדי לסייע לו בהבאתה של גופה לקבורה. במהלך הקבורה מתברר, שהמת הוא ידידו הטוב של הצעיר. אחר כך נלכדים השניים, הזקן והצעיר, בסופת שלג. הם נופלים לתוך בור בצד הדרך ומבלים בו את הסופה סביב מדורה. את כל זה מנסה לנסקי ואף מצליח) לאן באמצעות הטון האידילי, הרוגע של ההקסאמטרים הראקטייליים, הומוור, שיחזור שיחתו העממית השגונה של הקברן הזקן וכו'. "ביום השלג", לכשייחזקו, יתגלה כתחנה חשובה בהתפתחות האידיליה העברית מדוגמאות היסוד שלה לפיתוחיה המודרניים (כגון ביצירתו המאוחרת של נתן זך).

רואה היתה אידיליה זו שטיפול ליידיים מיומנות והוגנות יותר מידיו של העורך או המהדיר שלנו, שהדפיס אותה בצורה פגומה עד חרפה. הוא, כנראה, לא ידע איך לקרוא את כתב-היד הרקיש של לנסקי ונכשל כבר בפיענוח השורה הראשונה של "הרקיש" (הפוחת את השיר. לנסקי כתב: "אתה המכין לחידק סביבתו המכלכלת. / אנא קבל מדיי שי — חידיקים,

אותיות" (נראה שהאיש שלו הקדיש לנסקי את השיר הציל אותו מהחפרת רעב. אולי היה רופא או איש מדע, העוסק בהכנת תרבות של חידיקים). האנונימוס הבין: "אתה המכין לחידק סביבתו המכלכלת". הבנה לליבם של חידיקים היא עניין חשוב, ללא ספק בשורה: "זכור הגרוזי שמי קווקז, בן בילרוס — את הגימון". ניקד המהדיר האלמוני את המלה "שמי" בחיריק ולא בצירה והוסיף פסיקים לפני "שמי קווקז". כך ששמו של מי שהוא (של מי?) הוא קווקז. פליטות-קולמוס גלויות-לעין כמו "אך זה שפם אשר לו שפמו אבותינו" (ברור שצריך להיות: שפם אשר לא שפמו אבותינו) נותרות ללא תיקון, ואנו תמהים מי הוא זה אשר אבותינו שפמו לו שפם. כך שוללת המהדרה מטורי, ביום השלג" את הגיונם ומשמעותם.

בסיכום: המהדרה המורחבת של מעבר נהר הלתי היא שערוריה סיפורית. הוצאה ציבורית מכובדת כעם עובד חייבת לראות עצמה אחראית לכישלון המור כזה לא פחות משאחראי יצון מכונות למישיגים שחלו בתהליך הייצור. עליה להכריז בפומבי על המהדרה כעל מהדרה פגומה ובלתי-ראויה לשימוש, לגנוז את העותקים שלא נמכרו עדיין, להציע לרוכשי העותקים שכבר נמכרו את כספם בחזרה ולהתחייב שתיגש מיד להתקנת מהדרה חדשה, שלמה באמת, של כתבי לנסקי, שיחזרו אל מקורם על פי כתבי-היד בכל מקום בו נשתמרו הלגו. הכרח הוא שהתקנת מהדרה זו תימסר לידי ברה"כ, שיקרא עליה את שמו ויהיה אחראי לה. אם יותר לי אף להציע שם, יהיה זה לא שמו של עורך אלא שמה של עורכת: ד"ר אורה קורסי-באומגארטן.

דן מירון

סיפור הורים

ראיון עם אמ"ם

כבר מזמן לא ראינו אותי, כאילו אין העולם מתעניין מה אני חושב, למרות שאני אמ"ם — אורח משכיל ממוצע — לא ראינו אותי אפילו בתור סמ"ם — סופר מצליח ממוצע (הרוב לא מצליחים). מראיינים ממיד רק את הפק"מים פוליטיקאים קרייריסטים מחורבנים, מה שכבר הפך לשמ"ם — שיגרה ממוצעת מרגיזה. וכדי לשבור אותה, החלטתי לראיין את עצמי, נניח בנושא המקורי, אם הסופר צריך להביע דעתו בכעיות הפוליטיקה? כן.

שאלה: מה כן? סתם כן? למה?
תשובה: כובע! כלומר: עם ראש, שרצוי שכל אחר יפעיל ויביע דיעה. וכל אחר — כולל סופר. שיי: מדוע כל אחר?

תיו: זה טוב לדמוקרטיה-מלמטה, לתברואת הציבור, להעשרת עולם היחיד (כסוגריים: מבית מהורהר בעשן הסיגריה. ברגש) אמ"ם שאינו מעורב בכעיות הציבור הוא כמו... כמו... (מתקשה למצוא מילה).

אני: כמו אב"ב — אגם בלי ברבורים?
הוא: ובלתי עצים, שיחים ודשא, בלי מפרשות וכלי רוחצות בניגוד-רצחיה מיני וכלי ציפורים קטנות וגורלות, כולל ברבורים, לבנים ושחורים, מברברים כמו... כמו... (מתקשה למצוא דימוי).

— ולברבורים... ואתמרת, להבעת הדיעה של כל אחר, יש ערך שווה?

— מוסרית — כן, מעשית — לא. ביום הבחירות יש לרמטכ"ל ולאחרון הטוראים אותו קול. כלומר, עקרונות-מוסרית מישקל דיעותיהם שווה, אך מעשית — אם ייודע בין הטוראים, איך מצביע הרמטכ"ל, או — מוטב — אחד מאילי הזמר או הבידור...

— איך אתה משווה? האם כענייני בריאות, מי שלמר רפואה יודע את תוצאות הבדיקות שווה לבור חסר מידע?

— זה תלוי... לפעמים הרופאים נחלקים ביניהם ועל החולה לבחור... וקורה, שהחולה מיטיב להרגיש משוהו מן הרופא, שתלוי בשיטות משתנות לפי התגלות והאופנה. אבל אני בכלל מציע טיול, ריקוד או אהבה בתור משל.

אני (סקרן): למשל?

הוא (בהתעוררות): נגיד שיבוא מומחה שמטייל, ורקד וזוהר יותר טוב מהרבה אב"מים — אזרחים כשרים משעממים — האם בגלל זה הם יותרו לו, שטייל וירקוד ויהא במקומם?

שאלה: מה זה שייך לפוליטיקה?
הוא (מבטי ברגש בעשן הסיגריה, מהורהר): כאן ששת הגורמים העיקריים (מנהג אותם באצבעותיו) — המידע הנוגע, כושר הניתוח, ההעדרה הערכית, אומץ ההחלטה, תכונת

הביצוע... (נוכח ששכת אחד) ו... אה, והמימוש העצמי.

אני (בשאלת-הערה): לא שכחת גם את השביעי, הכוח שעומד מאחורי ששת הקורמים? הוא (בהתעוררות): ודאי! אבל מי הכוח בדמוקרטיה, אם לא אני, האמ"ם? אומנם במידע עולה עליי הפק"ם, כי הכהה"ם — כל-יהתיקי שורת המונויים — מפרסמים הרבה בש"ם — בולשיט מבלבל — ולא תמיד ברור לכה"ם — הבורח הממוצע — מה היו המידע והלחצים, בקיר צור האלף-אלף — אילוצים ואינטרסים — שהביאו לקבלת ההחלטות. הפק"ם אכן עולה עלינו במידע ובקבלת החלצים, אבל האם נסמוך על העדפתיו?

אני (בהתעוררות): למשל?

תשובה (בהיחור): בשביל לבלום את האיני פלציה — על כמה חוסר עבודה וקיצוץ בתוכי ניוט סעד, חינוך ותרבות כדאי ומותר להתחיל? — למי שלא יסכול מכך? כמה אנשים כדאי ומותר להפקיר למען מילהמה כשם השלוש?

שאלה: ואם רוב האמ"מים סומכים על המ"ן — מנהיג נבחר?
תשובה: לא אותר על הטיול והריקוד וכדומה: — ואם מחוסר מידע נוגע — טענה?
— זכותי לטעות היא נשאל — נכס שלא אתן להפקיע.

אני: לאור הצהרה כזו, היית בוחר בעצמך? (תשובה): הלוא אני אמ"ם ולא פק"ם. אבל בהחלט הייתי בוחר מש"ל — מי שמורה שעשוי לטעות — שמוסר לי מידע מהימן על מה שהביא לטעויות ואינו מתחמק מביקורת ואחריות.

שאלה (בהתעוררות מסכמת): בקיצור, היית בוחר בפוליטיקה במי שאינו פוליטיקאי, במש"ל? תשובה (במבט מהורהר מסכם): חלילה, כי באיריאל שלי כטלה ההבנתה. פעם אמרו, מי ייתן כל עם ישראל נביאים, ועכשיו אני אומר, מי ייתן

המתאבד: מרים גבריאל, דב רייזר, ליאת גורן. צילום: יוכי לנג

כולנו ציבור של מכו"מים, מעורבים בחברה ובתרבות. הלאה הפק"ם: הלו לנו אמ"ם מבר"ת: **ראובן קריין**

תיאטרון

למה התכוון המשורר?

המתאבד בתיאטרון באר"ש בע מוחה: ניקולאי ארדמן
נוסח עברי: אהוד מנור
בימוי: מיכה לבינסון

סצינת סיום מרשימה: מתוך ארון קבורה מהורהר, מוקף זרי הלוויה, צף ועולה סמיון סמיונוביץ' פורסקלניקוב, המתאבד שהעדיף את החיים. סביבו ניצבים קפואים ואחוזי אימה כל אותם שרחקו בו להתאבד, אלה שהתאבדו היתה משרתת את מטותיהם ומפארת את קיומם. את הסצינה חתמת יריה שעבקותיה מתמוטט פורסקלניקוב אל תוך ארון המתים הפעור.

המתאבד של ניקולאי ארדמן הוא מחזה שנכתב ברוסיה של סטאלין בשנת 1928 ונפסל להצגה בהוראת הצנזורה. זהו מחזה המנסה לספר כאורח גרוטסקי את סיפורה של חברה שאינה מקנה לבניה את הזכות לעבודה, מונעת מהם להשתכר משכורת שאפשר לחיות ממנה ומסכלת כל סיכוי לחיים שקטים ואולי לחיים בכלל.

סמיון המוכבלי-מושפל הוא קורבנה של החברה, אלא שמותו של סמיון בגילומו של דב רייזר היא דמות מעורפלת ובלתי-מגובשת, ויותר מה חסרת כל מימד אנושי. דמויות קומיות-גרוטסיות לניצוץ כלשהו של אנושיות על מנת לזכות כאהדת הצופים. משחקו של רייזר משאיר את הקהל אדיש. דבר שבוטל עוד יותר לאור משחקה הקומי-אנושי של ליאת גורן האשה, ומרים גבריאל כאמה.

הטקסט של ארדמן רחוק משלמות. סצינת הטרומבון נראית ונשמעת מזוזה וזרה להגיון המחזה. העיסוק הבלתי-רפוסק בדמויות-הסטר-אופטיים של שוחרי ההתאבדות נראה מוגזם ומיותר. לא-פעם נראה המחזה יותר כעטיפה צב-עונית שרירותית לרעיון פוליטי, מאשר כיצירה דרמטית מוגמרת. על הטקסט הבעייתי מחפה פה ושם הביצוע. באמצעות המישחק, התנועה, התפי-אורה והתלבושות העמיד תיאטרון באר"ש שב-הצגה שהיא בבחינת חגיגת קיץ צבעונית.

לקראת הסיום שם מיכה לבינסון רגש מיוחד על היכט הכאן ועכשיו" של המחזה. כשעולה המתאבד, שעוד לא מת, כזכור, מתוך הארון, הוא צועד אל קידמת הבמה ואומר כשהוא רוכן לעבר הקהל "ואני שואל את המולדת שלנו: מה את רוצה, מה ביקשת ולא נתתי לך, ומה נתת את בתמורה? שום דבר..." ולמי שעדיין לא הבין נועדו הצלילים הישראליים האופייניים שליוו את דבריו. הבנו, אלא שאם פורסקלניקוב של ארדמן הוא מי שעשה בשביל מדינה או א. שאלת התמורה היא נושא למחזה אחר, וב. למה הורג אותו הילד הזר החרש-אילם?

רצח המתאבד הוא רעיונו של הנמאי. בטקסט המקורי נשאר סמיון סמיונוביץ' ניצב חי בין הדמויות הגרוטסקיות כשמטרת המעמד כולו להעלות חיוך על שפת הצופים. הסיום אליבא דלבינסון, שובר את המימד הקומי וכופה על

הצופה התייחסות עניינית נושאת משמעות. את מחיאות הכפיים הנלהבות שהעניק הקהל לשחקנים ליוותה, משום כך, תמיהה: למה נרצח פורסקלניקוב? או למה התכוון המשורר?

עדנה אלוני

שווייק ערבי בחיפה

המקומון החיפני כלבו גילה השבוע את ה"סקופ" של העונה התיאטרונית: מחזה המבוסס על סיפורו המצליח של אמיל חיבקי, האופטי מיסט" (צירוף של אופטימיסט ופסימיסט). חיבקי, קומוניסט ותיק ועורך העיתון בלשון הערבית אל-איתחאד, כיהן 19 שנה רצופות כחבר-כנסת מטעם ר"ק"ח. את אל-איתחאד הוא עורך זו השנה ה-43.

בראיון עם כתב כלבו, רמי רוזן, מתאר חיבקי את דמות גיבורו סעיד אבראל-נאס כמעין שווייק ערבי. הגיבור שלי הוא דמות שמייצגת דעת-קהל סתגלנית, הוא באמת סמרטוט. שאיפתו של חיבקי, לדבריו, היא "שהעם שלי ישתחרר מאורח המחשבה הזה ומהרמות הזאת". חיבקי השלים בימים אלה עוד סיפור שעניינו חיי ערבים ויהודים בחיפה. הסיפור מתורגם בימים אלה לעברית. סיפור שלישי, לכשייכתב, יצטרף עם שני קודמיו למסגרת טרילוגיה חיפאית.